

550 λέξεις

Του Σπύρου Α. Μοσχονά*

Μία συντονισμένη αλλαγή που μοιάζει να επιβλήθηκε σε όλα τα φύλλα, ιδιαίτερα τα κυριακάτικα, είναι ο πολλαπλασιασμός των επιφυλλιδιογραφικών κειμένων σε συνδυασμό με τον περιορισμό της έκτασης ενός εκάστου. Πολύ περισσότερος χώρος δίνεται πια στην επιφυλλιδιογραφία, κατανεμημένος όμως σε πολλά περισσότερα εκτάρια, θεματικές και επιφυλλιδιογράφους. Η επιφυλλιδιογραφία – ο σχολιασμός, η έκφραση γνώμης, το κείμενο έπ’ αφορμή – σε πολλές μικρές δόσεις των πεντακοσίων πενήντα προκαλεί στους αναγνώστες περισσότερων της μίας εφημερίδων αυτό που αμέσως αισθάνονται ως κυριακάτικο άγχος.

Η ανακατάταξη σε σχέση με παραδοσιακές κατατάξεις των φύλλων είναι φαινομενικά ασήμαντη – ίσως και γι’ αυτό διαδόθηκε αδιαμαρτύρητα. Ο περιορισμός προς τα κάτω – λίγες λέξεις: ευκολία – δεν ανέτρεψε τις σχέσεις προς τους δίπλα – περισσότεροι αρθρογράφοι: ίδια ιεραρχία. Υπάρχουν και σήμερα οι μόνιμοι συνεργάτες και οι άτακτοι, οι μισθωτοί και οι παροχείς υπηρεσιών, οι επικαιρικοί και οι ανεπίκαιροι, οι συνθετικοί και οι αναλυτικοί, οι περιορισμένης ευθύνης και οι επί λογοδοσία, οι μονοθεματικοί, οι ειδικοί των καθόλου και οι καθόλου ειδικοί, οι χαλκέντεροι κι οι ευκαιριακοί, οι έξω από τα δόντια και οι μα-μήπως-μη, οι παλαίμαχοι κι οι φερέλπιδες. Είναι όμως τόσο πολλοί που οι αναμεταξύ τους διαφορές μοιάζουν ν’ ακυρώνονται.

Ο ανταγωνισμός των Μέσων έχει πολλές φορές επισημανθεί ως αίτιο αυτής της ανακατάταξης. Πριν από την έκδοση του φύλλου, τα ραδιοτηλεοπτικά Μέσα έχουν ήδη γνωστοποιήσει, σχολιάσει, αξιολογήσει και διαχύσει την είδηση. Για να ξανακάνουν αναγνώστες τούς θεατές, οι εφημερίδες υποχρεώνονται ν’ αντιμετωπίσουν την είδηση με κάποια ψυχραιμία, από απόσταση. Να την ανακατασκευάσουν, όχι όπως βολεύει την παροδική στιγμή, αλλά σε βάθος και διάρκεια. Να βάλουν νέα θέματα στην ατζέντα. Να ξαναδημιουργήσουν τις αποκλειστικότητες που τους έχουν κλαπεί. Να κλέψουν από την ύλη των περιοδικών. Να αποταθούν σε ειδικούς, που γνωρίζουν σφαιρικότερα τα ζητήματα, κρίνουν από απόσταση, αναλύουν κι εξηγούν. Αυτές είναι κιόλας προϋποθέσεις του επιφυλλιδιογραφικού λόγου.

Προπάντων, τα φύλλα είναι αναγκασμένα τον ανταγωνισμό προς το αλλότριο Μέσο να τον μεταφέρουν μεταξύ τους και εντός τους, ως πλουραλισμό απόψεων και γνωμών, αν δεν θέλουν να δουν την κυκλοφορία τους να μειώνεται, όπως και η κυκλοφοριακή αξία της μίας και ενοποιούσας αρχής που άλλοτε κατ’ αποκλειστικότητα εκπροσωπούσαν.

Μ’ όλα τούτα, κανείς, νομίζω, δεν θα αμφισβητούσε πως: η γνώμη είναι συνθήκη της δημοκρατίας: ο πολλαπλασιασμός των γνωμών είναι, συνεπώς, πολλαπλασιασμός της

* Ο Σπ. Μοσχονάς διδάσκει γλωσσολογία στο Τμήμα Ε.Μ.Μ.Ε. του Πανεπιστημίου Αθηνών.

ελευθερίας· η ελευθερία εμπλουτίζει τη συνομιλία· και η συνομιλία κρατάει ζωντανή τη γλώσσα και ακμαίο τον δημοσιογραφικό λόγο. Δεν μπορούμε πια να φανταστούμε εφημερίδα χωρίς τον πλούτο των επιφυλλίδων της.

Βέβαια, ο διάλογος για ν' αναπτυχθεί χρειάζεται επιχειρήματα, και τα επιχειρήματα δεν χωράνε εύκολα σε πεντακόσιες πενήντα λέξεις. Και ο πλουραλισμός δεν οδηγεί απαραίτητως σε ανταγωνισμό γνώμών και ιδεών. Τη γνώμη πια, όλο και περισσότερο, τη διατυπώνουν οι «ειδικοί», οι «επαγγελματίες» (όπως αποδεικνύει και η μοναδική σχεδόν υποσημείωση των επιφυλλίδων). Που μεταφέρουν τις ισορροπίες του συναφιού τους· αν υπάρχει κηρυγμένος πόλεμος, θ' ακούσουμε απόηχο κλαγγών, αλλιώς δεν θ' ανοίξει μύτη. Πόσοι ειδικοί, πανεπιστημιακοί λ.χ., «συζητούν» στον επαγγελματικό τους χώρο, εκτός δημοσιογραφίας; Κάνουν τη δουλειά τους κι αφήνουν τους συναδέλφους τους να κάνουν τη δική τους. Όσο για την εφημερίδα, επιχείρημα για τη γνώμη του ειδικού είναι ο ίδιος.

Μένουν πενήντα λέξεις για τον βιαστικό αναγνώστη, του οποίου οι συνήθειες της ανάγνωσης διαμορφώνονται κάτω από τις νέες συνήθειες της γραφής. Που ξεφυλλίζει, ρίχνει ματιές στα μόντο, κόβει κανένα μεγαλύτερο απόκομμα, κρατάει για λίγες μέρες στίβα τα φύλλα και στο τέλος τα πετάει όλα μαζί, μη έχοντας προλάβει να διαβάσει.